

SUG'URTA KOMPANIYALARIDA KORPORATIV BOSHQARUV TIZIMINI ISLOH QILISH TENDENSIYALARI

*Xususiylashtirish va davlat aktivlarini
boshqarish muammolarini tadqiq etish markazi*

Mustaqil izlanuvchisi(PhD)

Saliyeva Zuhra Davronbek qizi

Telefon:+998943192411

Email: saliyevazuhra2gmail.com

Annotatsiya. Hozirgi kunda sug'urta bozorida raqobatning kuchayishi, mijozlar talablarining oshishi va xalqaro standartlar va talablar kompaniyalarni korporativ boshqaruvni takomillashtirishga majbur qilmoqda. Shu bilan birga, raqamlashtirish jarayonlari va innovatsion texnologiyalarni joriy etish korporativ boshqaruvning samaradorligini oshirishda muhim ahamiyatga ega. Korporativ boshqaruvning asosiy yo'nalishlari, xususan: qaror qabul qilish jarayonlarida ochiqlik va hisobdorlikni ta'minlash, risk-menejment tizimini mustahkamlash, rahbar va direktorlar motivatsiyasini yaxshilash, mijozlar va aksiyadorlar bilan samarali kommunikatsiyani yo'lga qo'yish masalalari tahlil qilish, raqamli texnologiyalar va sun'iy intellektning joriy etilishi korporativ boshqaruvning avtomatlashtirilishi va tezkor qaror qabul qilish imkoniyatlarini kengaytiradi.

Sug'urta kompaniyalarining iqtisodiy barqarorligini ta'minlash, investitsiyalarni jalb qilish va bozorda raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qiladi. Islohotlar natijasida kompaniyalarda korporativ boshqaruvning shaffofligi va hisobdorligi orttiriladi, bu esa mijozlar va aksiyadorlar ishonchini mustahkamlaydi.

Kalit so'zlar: sug'urta kompaniyasi, korporativ boshqaruv, islohot, risk-menejment, raqamlashtirish, xalqaro standartlar.

Kirish. Korporativ boshqaruv (corporate governance) sug'urta kompaniyalarining samarali faoliyati, iqtisodiy barqarorligi va bozordagi raqobatbardoshligini ta'minlashda muhim omil hisoblanadi. Bugungi kunda sug'urta bozori murakkablashib, raqobat kuchaymoqda, bu esa kompaniyalarni o'z ichki boshqaruv tizimlarini takomillashtirishga majbur qilmoqda. Korporativ boshqaruvning asosiy vazifasi – qaror qabul qilish jarayonlarini tartibga solish, risklarni samarali boshqarish, kompaniya aktivlarini himoya qilish va investitsiyalarni jalb qilishdir.

Shuningdek, global moliya va sug'urta bozorlari bilan integratsiyalashuv jarayoni korporativ boshqaruv standartlariga rioya qilishni talab qiladi. OECD va Solvency II kabi xalqaro standartlar kompaniyalarni ochiqlik, hisobdorlik va samaradorlik tamoyillariga amal qilishga undaydi. Shu bilan birga, raqamli texnologiyalar va innovatsion yechimlarning rivojlanishi korporativ boshqaruvni yanada samarali qilish, qaror qabul qilish jarayonlarini tezlashtirish va kompaniyaning ichki nazorat tizimini kuchaytirish imkoniyatini beradi.

Bugungi kunda ko'plab sug'urta kompaniyalarida korporativ boshqaruv tizimi yetarli darajada rivojlanmagan bo'lib, bu moliyaviy xavflar, kutilmagan yo'qotishlar va investorlar hamda mijozlar ishonchining pasayishiga olib keladi. Shu bois, korporativ boshqaruvni isloh qilish va modernizatsiya qilish kompaniya strategiyasining ajralmas qismi sifatida qaraladi. Ushbu tadqiqotning maqsadi – sug'urta kompaniyalarida korporativ boshqaruvni takomillashtirish tendensiyalarini aniqlash,

ularning asosiy yo'nalishlarini tahlil qilish va samarali boshqaruv tizimini joriy qilish yo'llarini o'rganishdir.

Korporativ boshqaruvning ahamiyati-sug'urta kompaniyasida korporativ boshqaruv kompaniyaning moliyaviy barqarorligi, risklarni samarali boshqarish va investitsiyalarni jalb qilish imkoniyatini ta'minlaydi. Samarali korporativ boshqaruv korporativ madaniyatni rivojlantirish va xodimlarning mas'uliyatini oshirishga xizmat qiladi. Korporativ boshqaruvning asosiy tamoyillari – ochiqlik, hisobdorlik, javobgarlik va barqarorlik – kompaniyaning uzoq muddatli strategiyasini shakllantirishga yordam beradi.

Islohot zarurati-risklarni samarali boshqarish tizimining yetarli darajada rivojlanmaganligi va xalqaro standartlarga mos kelmasligi islohotlarni talab qiladi. Raqamlashtirish va innovatsiyalar korporativ boshqaruv jarayonlarini tezlashtirish va optimal qaror qabul qilishni ta'minlaydi. Global raqobat sharoitida kompaniyalar o'z boshqaruv tizimini modernizatsiya qilmasa, ular moliyaviy yo'qotishlar va bozor ulushining pasayishi xavfi ostida bo'ladi.

Islohotning asosiy yo'nalishlari

- **Shaffoflik va hisobdorlik:** qaror qabul qilish jarayonlarida ochiqlikni ta'minlash, ichki audit va nazoratni kuchaytirish.
- **Risk-menejment:** sug'urta kompaniyalari uchun moliyaviy va operatsion xavflarni tahlil qilish va kamaytirish mexanizmlarini takomillashtirish.
- **Rahbarlar va direktorlar motivatsiyasi:** menedjmentni maqsadli stimullar bilan ta'minlash, korporativ strategiyaga moslikni oshirish.
- **Mijozlar va aksiyadorlar bilan kommunikatsiya:** samarali axborot almashinuv, onlayn hisobotlar va ochiqlikni ta'minlash.

Raqamlashtirish va innovatsiyalar-IT texnologiyalar, sun'iy intellekt va elektron hisobotlar korporativ boshqaruv jarayonlarini avtomatlashtirish va qarorlarni tezkor qabul qilish imkoniyatini beradi. Elektron nazorat va audit mexanizmlari kompaniyaning ochiqligini va hisobdorligini oshiradi. Raqamli platformalar orqali mijozlar va aksiyadorlar bilan samarali aloqani yo'lga qo'yish korporativ boshqaruvning samaradorligini oshiradi.

Xulosa

Sug'urta kompaniyalarida korporativ boshqaruvni isloh qilish bozorda raqobatbardoshlikni ta'minlash, moliyaviy barqarorlikni mustahkamlash va mijozlar ishonchini oshirishga xizmat qiladi. Islohotlar natijasida kompaniyalarda risklarni samarali boshqarish, korporativ qaror qabul qilish jarayonida ochiqlik va hisobdorlikni ta'minlash, rahbarlar motivatsiyasi va mijozlar bilan samarali kommunikatsiya yo'lga qo'yiladi. Raqamlashtirish va innovatsiyalarni joriy etish korporativ boshqaruvning samaradorligini yanada oshirish imkoniyatini beradi. Shu bois, sug'urta kompaniyalari rahbarlari va regulyatorlar uchun korporativ boshqaruvni takomillashtirish doimiy jarayon bo'lib, strategik ustuvorlik sifatida qaralishi lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar.

1. Jevremovic, T. & Petrovic, R. *Corporate Governance in Insurance Companies*. Tokovi Osiguranja, 2025.
2. Njegomir, V. & Tepavac, R. *Corporate Governance in Insurance Companies*. Management, 2014.

3. Azegele, M., Okeyo, W. & Nyambegera, S. *Corporate Governance and Performance of Insurance Companies in Kenya*. Journal of Public Policy & Governance, 2021.
4. Markonah, M. *The Effect of Corporate Governance on the Performance of Insurance Companies in Indonesia*. European Research Studies Journal, 2019.
5. Urinov, B. & Kenjayeva, U. *Modern Trends of Corporate Governance*. Economics and Innovative Technologies, 2023.
6. OECD. *Principles of Corporate Governance*. Organisation for Economic Co-operation and Development, 2015.
7. Cadbury Report. *Report on Corporate Governance*, 1992.